

Şiir Emek Yaşam

şairlerle, şarkılarla işçi sınıfının yaşamı ve mücadelesi

ULUSLARARASI İŞÇİ DAYANIŞMASI DERNEĞİ (UID-DER)

www.uidder.org

İçindekiler

Şiir, Emek, Yaşam: Şiirlerle, Şarkılarla İşçi Sınıfının Yaşamı ve Mücadelesi	3
Ellerimiz, Emeğimiz ve Yalanlar	9
Kimdir İyi İnsan?.....	12
Böylesi Yaşamak Değil.....	15
Tanıklıklar'dan 12 Eylül Karanlığı.....	18
Umudun Şiirleri	21
Sömürü Düzeninin Kefenini Dokuyanlar!.....	25
Çocuklar Öldürülmesin Şeker de Yiyebilsinler!.....	27
Grev Hakkımı İsterim!.....	30
Şiirlerle, Marşlarla 1 Mayıs!	34

UID-DER Broşürleri - 12

Emek Şiirleri
Uluslararası İşçi Dayanışması Derneği

Şiir, Emek, Yaşam: Şiirlerle, Şarkılarla İşçi Sınıfının Yaşamı ve Mücadelesi

*Onlar ki toprakta karınca,
suda balık,
havada kuş kadar
çokturlar;*

*korkak,
cesur,
câhil,
hakim
ve çocukturlar*

*ve kahreden
yaratan ki onlardır,
destanımızda yalnız onların maceraları vardır.*

Şiirler, şarkılar vardır; işçilerin ekmek kavgasını, yaşamını ve mücadelesini anlatırlar. Bizim şarkılarımız, bizim türkülerimiz, bizim şiirlerimizdir onlar! Biz sınıf bilinçli işçiler dünyanın tüm çocukları doysun istiyoruz. Bizler sömürü olmasın, biri yiyip biri bakmasın istiyoruz. Sınıflar, sınırlar, ayrımcılıklar olmasın istiyoruz. Bugünkü teknoloji sayesinde iş saatlerini kısaltabilir, herkese iş verebilir ve istediğimiz üretimi yapabiliriz. Açlığın ve yoksulluğun kökünü kazıyabiliriz.

*Demir,
kömür
ve şeker*

ve kırmızı bakır
ve mensucat
ve sevda ve zulüm ve hayat
ve bilcümle sanayi kollarının
ve gökyüzü
ve sahra
ve mavi okyanus
ve kederli nehir yollarının,
sürülmüş toprağın ve şehirlerin bahtı
bir şafak vakti değişmiş olur,
bir şafak vakti karanlığın kenarından
onlar ağır ellerini toprağa basıp
doğruldukları zaman.

İşçi sınıfı böyle bir dünyanın kapılarını açabilecek güçte bir sınıftır. Bizim türkümüz ezilenlerin, sömürülen milyonların türküsüdür, işçi sınıfının türküsüdür. Sıyrılıp çıkmıştır kınından sevdamız ve öfkemiz. Gelecektir bizim de günümüz! İşte hep bunu anlatır şiirimiz, şarkımız...

Yaşamak ne güzel şey
Anlayarak, bir usta kitap gibi
Bir sevda şarkısı gibi
Bir çocuk gibi şaşarak yaşamak...

Yaşamak birer birer ve hep beraber
İpekli bir kumaş dokur gibi
Hep bir ağızdan sevinçli bir destan okur gibi

Biz işçi sınıfıyız; çalışırız, üretiriz, nasırlı ellerimizle kazanırız ekmeğimizi. Bizleri sömürenler, bizim boynumuza prangaları asanlar zevkusefa içinde yaşar gider ve umursamazlar yarattıkları acıları.

dünyanın tepesinde bir avuç hışır
karga kanat çırpırsa uykuları karışır
yağmalanmış emeklerden gelir soylulukları
yağmalanmış özgürlüklerden
dinleri imanları vurgun kelepir
toprağın memeleri
altun ışıltılı kumları kıyıların
emeğin çiçekleri
hep onlar için
hep onlar için takvimlerin mutlu günleri
içimizin karanlığı
soframızın öksüzlüğü
hiç gülmemesi yüzlerimizin

hep onlar için

Emeğimizi yağmalayanlar, bize sabretmeyi öğütüyorlar, takvimlerin mutlu günlerini sadece kendilerine istiyorlar. Diyorlar ki bir gün hepimiz öleceğiz ve ölüm adalet getirecek. Oysa ölümün adil olabilmesi için hayatın adil olması gerek. Ve hayat adil değil. Çünkü bugün insanları işçiler ve patronlar olarak ayıran kapitalist düzeninin esiridir bugünkü hayat. Ölümse sadece acıların dinmesi. Bir inşaat işçisinin Elif Çağlı'nın dizelerinde can bulan vasiyetinde yazdığı gibi...

*Anlat fırtınalarla
Nasıl yaşadıysam
Öyle öldüğümü
Yoğururken harcı
Alın teri ve kanla...*

Biz tek başımıza değil; binler, yüz binler, milyonlar, milyarlarız... Zincirlerimizden başka kaybedecek bir şey olmadığını gördüğümüzde, şalteri indirdiğimizde durur dünya ve her köşede grev sesleri yankılanır. İşte o zaman güç kimde, zayıf olan kim açığa çıkar... Tıpkı Kavel Grevinde olduğu gibi. Kavel grevi işçi sınıfına ne

büyük bir güç ve ümit vermişti. 1963'te İstinye'de Kavel Kablo fabrikası işçileri, destan yazdılar. Maden-İş Sendikasında örgütlü 170 işçinin direnişi Türkiye işçi sınıfının mücadele tarihinde önemli bir dönüm noktası oluşturdu, grev hakkı yasalara geçti. Kara kışın soğuşunda yürütülen bu inatçı ve görkemli mücadele hem başka fabrikalardan işçilere hem de işçi sınıfının ozanlarına ilham verdi.

*İşime karım dedim, karıma Kavel diyeceğim.
Ve soluğum tükenmedikçe bu doyumsuz dünyada,
Güneşe karışmadıkça etim
Kavel Grevcilerinin türküsünü söyleyeceğim.*

Kavel Grevinin yaşandığı 1960'lı yıllar Türkiye'de kapitalizmin hızla geliştiği yıllardı. İşçi sınıfı da büyüyor, kitleleşiyordu. İşçi hareketi patronların yüreğine korku salıyordu. İşçi sınıfının ozanı Nâzım Hikmet yazdığı bir şiirle "gündüzlerinde sömürülmeyen, gecelerinde aç yatılmayan günleri

getirecek olan Türkiye işçi sınıfına selam” diyordu.

Türkiye işçi sınıfına selâm!

Selâm yaratana!

Tohumların tohumuna, serpilip gelişene selâm!

Bütün yemişler dallarınızdadır.

Beklenen günler, güzel günlerimiz ellerinizdedir,

haklı günler, büyük günler,

*gündüzlerinde sömürülmeyen, gecelerinde aç yatılmayan,
ekmek, gül ve hürriyet günleri.*

1960'lar boyunca işçilerin mücadelesi büyüyor ve tüm toplumu etkiliyordu. İşçi sınıfı umut, umut işçi sınıfı olmuştu. Sanatçılar, aydınlar, öğrenciler yüzlerini işçi sınıfına dönüyorlardı. O yıllarda üniversite işgalleri, grevler, fabrika işgalleri giderek yayılıyor, korkuya kapılan patronlar işçi hareketinin önünü kesmek istiyorlardı. 1970'li yıllara girilirken işçi sınıfının mücadelesi daha da büyüdü. Sendikaları DİSK'in kapatılacağını duyan işçiler, 15-16 Haziran 1970'te fabrikalarından çıkıp, yollara döküldüler. İstanbul artık işçilerin İstanbul'u olmuştu. İşçilerin gücünü gören patronlar İstanbul'dan kaçmışlardı.

Yıl 1970

İşçi ayaklanıyor

Meydanlara sığmıyor

*Patronlar kaçışıyor
Bu yol işçinin yolu
Alın teriyle dolu
Gücümüz birliğimizdir
Kimse bozamaz onu*

Patronlar, işçi sınıfının gücünü ezmek ve haklarına el koymak için, 12 Eylül 1980'de orduyu işbaşına çağırdılar. 12 Eylül askeri faşist darbesi toplumu susturup denetim altına aldı. Ancak hiçbir dönem sonsuza dek sürmez karanlık! Gün gelir, ezilenler ayağa kalkar ve işte o zaman güneş yeniden doğar! Nitekim 1986'daki Netaş Grevi, 1989 Bahar Eylemleri, 1991 Madenci Yürüyüşü gibi cesur ve görkemli işçi mücadeleleri 12 Eylül'ün karanlığını deldi.

*Bak işte yaklaşıyor fırtına
Bak yine yükseliyor dalgalar
Yıllardan sonra, yollardan sonra
Yeniden yan yana onlar*

Lüks ve sefahat içinde yaşayıp dünyayı çürütenler sömürünün sonu gelmesin, bezirgân saltanatı hiç bitmesin istiyorlar insafsızca. Alın terimizi ve kanımızı harca, kömüre, soğuk makine demirlerine akıtmaya devam etmemizi istiyorlar hiç sorgusuz sualsiz. İşte maden işçileri, işte yerin bağırnı deşenler... Nice Somalar, nice Zonguldaklar görmüştür, ölmüştür maden işçileri. Ama büyük mücadeleler de vermiştir maden işçileri. Tıpkı 1991 Zonguldak Madenci yürüyüşü gibi.

*Bugün maden ocağına
Kara elmas diyarına
İnmedik selam olsun sana, dost
Ölesiye ışık hasretiyle solmuş bu yüzlere
Grev grev güneş doğmuş, dost
Artık kaybedecek bir şey yok!*

Biz her zaman umutlu, inançlı ve kararlıyız. Çünkü bir gün mutlaka işçi sınıfının uyanacağını ve egemenlerden hesap soracağını biliyoruz. Bugün egemenler toplumu korkutsa da, kaos ve kriz sopasıyla işçileri sustursalar da çöküşlerini durduramazlar. Gün gelir; sömürülenler, iş cinayetlerinde kurban edilenler, grev hakları ellerinden alınanlar, asgari ücrete mahkûm edilenler ayağa kalkarlar, hesap sorarlar. "Artık Yeter" derler!

*Direnç çiçeğinin gülleri geç açar
Çatlattığı kayadan su gürül gürül akar
Kavgayı büyütüp öfkeyi bileyen
Ateşten bir yürek özgürlük isteyen
Yarını kuracak depremleri bekle*

*Umudu yitirme birliğini örgütle
Mücadeleye katıl son ver sömürüye
Haydi birlikte haykır YETER YETER*

Bugün ne kadar karanlık görünürse görünsün gelecek günler umutla, dirençle, mücadeleyle güzelleşir. Yüreğimizde umutsuzluğa da yer yok yılmınlığa da! Bugün tüm dünyada, Amerika'dan Fransa'ya, Güney Kore'den Romanya'ya, Arjantin'den Çin'e her yerde işçiler sömürüye karşı daha büyük bir güçle ayağa kalkmak için deneyim ve öfke biriktiriyor. Umudun çiçekleri koparılsa da tohumları toprakta yeniden filizlenmeye devam ediyor.

*Çok yakında bir gün
Çok yakında bir gün
Ağır uykulardan uyanacaklar
Zor kapıları açacaklar
Yere sağlam basacaklar.
En dar, en karanlık sokaklar
Çok yakında bir gün
Çok yakında bir gün
Bayramlaşıp ıştıyacaklar
Hürriyet giyecek aydınlık ayaklar.*

Ellerimiz, Emeğimiz ve Yalanlar

Ellerimiz nesnelere kavrayıp tuttukça, yontup şekil verdikçe, alet yardımıyla en zor işlerin dahi üstesinden geldikçe insanlık ileriye doğru büyük atılımlar yapmıştır. Eldir ateşi tutuşturan, yazıyı yazan, demiri işleyen, taşı taş üstüne koyan. El olmadan, emeğimiz ürüne şekil veremezdi. İşçi sınıfının büyük ozanı Nazım Hikmet, işte bunun için şiirinde “bu dünya ellerinizin üstünde duruyor” diye seslenir üreten, ter döken işçilere.

*Bütün taşlar gibi vakarlı,
hapiste söylenen bütün türküler gibi kederli,
bütün yük hayvanları gibi battal, ağır
ve aç çocukların dargın yüzlerine benzeyen elleriniz.
Anılar gibi hünerli hafif,
sütlü memeler gibi yüklü,
tabiat gibi cesur
ve dost yumuşaklıklarını haşın derilerinin altında gizleyen elleriniz.
Bu dünya öküzün boynuzunda değil,
bu dünya ellerinizin üstünde duruyor.*

Nazım Hikmet, işçilerin “vakarlı”, “kederli”, “battal” ellerini gözümüzde canlandırır. İnsanları ellerinden tanıyabilir, ne iş yaptığını veya hangi sınıfa mensup olduğunu anlayabiliriz. Kiminin elleri pamuk gibi beyaz ve narin, kiminin elleri de nasırlı ve kederlidir. Metalde, tersanede, inşaatlarda, tarlalarda veya madenlerde çalışan bir kimsenin elleriyle bir patronun, ağanın,

beyin elleri bir değildir.

Dünyanın bizim, yani işçilerin, emekçilerin elleri üstünde durduğunu vurgulayan Nazım, bütün insanlık adına büyük bir “ah” çeker:

*İnsanlar, ah, benim insanlarım,
yalanla besliyorlar sizi,
Hâlbuki açsınız,
etle, ekmele beslenmeğe muhtaçsınız.
Ve beyaz bir sofrada bir kere bile yemek yemeden doyasıya,
göçüp gidersiniz bu her dalı yemiş dolu dünyadan.*

Nazım'ın haykırdığı yalın gerçek budur: Ellerimizin üzerinde tuttuğumuz bu dünyadan, “her dalı yemiş dolu dünyadan” yalanlarla beslenerek, açlık ve yoksulluk içinde göçüp gideriz. Üstelik Afrika'dan Amerika'ya bütün in-

sanların yüzde yetmişinden fazlayız. Ellerimizin tutsaklığı insanlığımızın tutsaklığına dönüşmüştür. Fabrikalarda, madenlerde, metalde, sanayide biteviye çalışıp duran; yol, köprü, inşaat ve gökdelenler inşa eden milyonlarca el çaresizlik içinde gücünden, yaratıcılığınan, mucizesinden habersizdir. Ellerimiz çalışıp ürettikçe dünya üzerinde envai çeşit zenginlik ve güzellik birikmekte fakat bu zenginlik ve güzellik, mutluluk ve barışın değil sömürünün kaynağı haline getirilmektedir.

Acı ve öfkeyle hissederiz ki sermaye sınıfı bizleri, ellerimiz gibi tez kandırmakta ve kolay aldatmaktadır. Dünyaya hükmeden kapitalist sınıf, ücretli kölelik düzenini sürdürmek için her şeye dair yalan üretmeye devam ediyor. Bugün Ortadoğu'da milyonlarca insanı katleden, yerinden yurdundan göçe zorlayan emperyalist-kapitalist savaş, özgürlük ve demokrasi söylemi ile dünyaya yutturuluyor. İş kazaları kader, işsizlik

ve evsizlik beceriksizlik olarak benimsetiliyor. Ekonomik krizlerin faturası, “aynı gemideyiz fedakârlık yapmalıyız” yalanıyla sırtımıza yıkılıyor.

Medya tekeline elinde tutan patronlar sınıfı, sürekli olarak yalan söylüyor, gerçekleri çarpıtıyor. Peki neden?

*antenler yalan söylüyorsa,
yalan söylüyorsa rotatifler,
kitaplar yalan söylüyorsa,
duvarda afiş, sütunda ilan yalan söylüyorsa,
ses yalan söylüyorsa,
söz yalan söylüyorsa,
ellerinizden başka herşey
herkes yalan söylüyorsa,
elleriniz balçık gibi itaatli,
elleriniz karanlık gibi kör,
elleriniz çoban köpekleri gibi aptal olsun,
elleriniz isyan etmesin diyedir.*

Milyarlarca ele bir avuç kapitalist asalak hükmediyor. Onlar ellerimizi kendilerine açmamızı ve uysalca boyun eğmemizi istiyorlar. Aslamlara ve bezirgânlara karşı ellerimizi birleştirmeliyiz. Birleşen ellerimizle yalanların perdesini yırtıp atmalı ve kollarımızın olanca kuvvetiyle birbirimize sarılmalı, örgütlenmeliyiz. Sömürü düzeninin zincirlerini kırmak ve sömürsüz bir dünya kurmak için ellerimizin bütün hünerini göstermenin vakti bir gün mutlaka gelecek çünkü.

Kimdir İyi İnsan?

İktidar sahipleri, yani patronlar ve onların hükümetleri yasalar onların çıkarlarını gözetsin, toplum da onların yasalarına uysun, itaat etsin isterler. Onların isteklerine uyan, sözcülüğünü yapan insanlar onlar için “iyi insan”dır.

“Kimdir iyi insan?” Evet, kimdir iyi insan ve kime yararlıdır bu iyiliği? Soru kolay gibi geliyor ama aslında zor bir soru. Alman işçi sınıfının şairi Bertolt Brecht de bu soruya bir şiirinde cevap arıyor:

Anladık iyisin,
Ama neye yarıyor iyiliğin?
Anladık dediğin dedik,
Ama dediğin ne?
Doğrusun, söylersin düşündüğünü,
Ama düşündüğün ne?
Yüreklisin,
Kime karşı?
Akıllısın,
Yararı kime?
Gözetmezsün kendi çıkarını,
Peki, gözettığın kiminki?
Dostluğuna diyecek yok ya,
Dostların kimler?

Bu sorulara kestirmeden cevap vermek güçtür. Gerçekten de üzerine bir iyice düşünmek gerekiyor. Yine de herkesin üzerinde ortaklaşacağı şeyleri hatırlatmakta fayda var: Dürüst, namuslu, yardımsever insan, “iyi insan”dır. Belki bazılarımız daha da genişletecek ölçütlerini. Meselâ çalışkan, akıllı, kibar, cesur insan “iyi insan”dır, diyenler olacak. Şüphesiz bütün bu özellikler iyi özelliklerdir. Peki, yeterli midir bir insanı “iyi insan” yapmaya? Şairin sorduğu gibi, “Anladık iyisin/Ama iyiliğin kime?”

Acaba “kimdir iyi insan?” Bu soruya cevap vermek için “kimin için iyi insan?” sorusunu da sormak gerekmez mi? Örneğin bir fabrika düşünelim. Bu fabrikada yemekler kötü çıkıyor, iş güvenliği önlemleri alınmıyor, çay molaları verilmiyor, “malzeme gelmedi, yarın işe gelmeyin” diyerek patron işçiyi çalıştırmıyor ve çalıştırmadığı günleri de işçinin senelik izninden kesiyor. Bu durumdan rahatsız olan işçilerden biri, diyelim ki Ali, arkadaşlarını toplayarak bu sorunlara çözüm üretmeleri gerektiğini söylüyor: “Arkadaşlar, defalarca şikâyet etmemize rağmen sorunlarımız çözülmedi. Yemekler halen kötü geliyor. Koruyucu malzemelerimiz bile doğru düzgün verilmiyor. Daha geçen gün bir arkadaşımız, sırf bu yüzden az kalsın gözünü kaybediyordu. Kese kese senelik izin bırakmadılar. Kendileri kârlarından zarar etmeyecek diye bizim izin hakkımızı gasp ediyorlar. Tek tek şikâyet edince hiçbir şey değişmiyor. Birlikte hareket etmemiz lazım. Eğer sendikalı olursak, örgütlü davranıp sorunlarımızı çözebiliriz.”

“İyi insan”, haksızlığa ve zulme boyun eğmeyen, işçilerin sömürülmesine karşı çıkan, emperyalist yağma ve talan savaşlarına dur diyen, barış ve kardeşliği savunan insandır.

İşçilerin çoğu o anda Ali’ye hak veriyorlar. Ama bir başka işçi, diyelim ki Mehmet, söz alarak sendika fikrine karşı çıkıyor: “Arkadaşlar, aklıselim davranalım. Evet, işyerinin sorunları var. Ama nerede düzgün işyeri var ki? Şimdi birkaç günlük tatil hakkımız gidiyor diye sesimizi çıkarırsak yarın öbür gün iş yok diye bizi kapı önüne koymazlar mı? Yemekler de o kadar fena değil bence. Daha önce çalıştığım yerde hiç yemek verilmiyordu hem. İş güvenliği diyor arkadaş. Sanki biz her şeyi dört dörtlük mü yapıyoruz? Evet, belki gözlük olmalıydı arkadaşımızda, ama o arkadaşımız daha dikkatli olsaydı bu kaza olmazdı. Yiğidi öldür hakkını yeme demişler arkadaşlar. Patronumuza haksızlık etmeyelim. Ekmek yiyorsak onun sayesinde. Şimdi buraya sendikayı getirirsek ekmek yediğimiz kaba tükürmüş oluruz.”

Böylece Mehmet, bu konuşmayla, az önce Ali’ye hak veren işçilerin bazılarının kafasını karıştırmayı başarıyor. Bu arada “iyi kuşlar” patrona

toplantıyı ihbar ediyorlar ve olanları anlatıyorlar. Şimdi bir soralım kendimize. Acaba bizim gözümüzde bu işçilerden hangisi iyidir? Ali mi, Mehmet mi? Çoğumuzun “Ali” diyeceğine şüphe yok. Peki, gelelim ikinci soruya. Patron için hangisidir “iyi insan?” Tabii ki Mehmet! Niye? Çünkü Mehmet, onun çıkarlarını savunmuştur. İşçiler arasına nifak sokmuş ve arkadaşlarını, haklarını aramaktan vazgeçirmeye çalışmıştır. Ali ise patrona göre kötüdür, provokatördür, tehlikeli insandır! Çünkü işçilerin aklına kötü fikirler sokuyordur, onları patrona karşı kıskırtıyordu!

Bu arada Mehmet’e sorarsanız, o “yiğittir, doğru bildiğini söylemekten çekinmez, kendince kendi çıkarlarını gözetmez.” İşte bir kez daha Alman işçi sınıfının şairinin sorduğu sorulara geliyoruz:

*Doğrusun, söylersin düşündüğünü,
Ama düşündüğün ne?
Yüreklisin,
Kime karşı?
Akıllısın,
Yararı kime?
Gözetmezsin kendi çıkarını,
Peki, gözettiğin kiminki?*

Mehmet’in bilinçli ya da bilinçsizce söyledikleri patronun işine gelmektedir. Onun dobra konuşması da, gözü pekliği de, “iyiliği” de patronun ekmeğine yağ sürmektedir. Gerçekte Mehmet’in düşünceleri işçilerin birleşmesine karşıdır, bu nedenle Mehmet aslında bir patron yalakasıdır. Onun işçiler karşısındaki durumu budur. Demek ki kimin “iyi insan” olduğu koşullara ve sınıflara göre değişmektedir.

Örneğimizi biraz daha açarak konumuzu tamamlayalım: İktidar sahipleri, yani patronlar ve onların hükümetleri yasalar onların çıkarlarını gözet-sin, toplum da onların yasalarına uysun, itaat etsin isterler. Onların isteklerine uyan, sözcülüğünü yapan insanlar onlar için “iyi insan”dır. Ama itiraz eden, sorgulayan insan ise kötüdür, düzen bozucudur. Bu, dünyanın her yerinde böyledir. İşçiler ve patronlar, çıkarları hiçbir zaman ortak olmayacak olan iki karşıt sınıftır. O yüzden biri için iyi olan diğeri için kötüdür.

Demek ki “iyi insan” kavramı bile hangi sınıfın penceresinden baktığına göre değişiyor. Meselâ bize göre “iyi insan”, haksızlığa ve zulme boyun eğmeyen, işçilerin sömürülmesine karşı çıkan, emperyalist yağma ve talan savaşlarına dur diyen, barış ve kardeşliği savunan insandır. Biz işçiler gerçeklerin farkına varırsak, egemenlerin yalan ve karalama propagandalarına da kanmamış oluruz. Bize “kötü” ya da “iyi” diye yutturmaya çalıştıklarını kendi bakış açımızdan ele alarak değerlendiririz.

Böylesi Yaşamak Değil

Haftanın 5 ya da 6 günü her sabah işe yetişme telaşıyla çıkıyoruz evden. Her gün gittiğimiz yol aynı çileli yol değil mi? İster masa başında ister tezgâh başında, ne iş yapıyor olursak olalım günümüzün en verimli saatlerini patronu daha zengin etmek için harcıyoruz. Bütün gün patronlar için çalıştıktan sonra enerjimiz bitmiş vaziyette evlerimizin yolunu tutuyoruz. Akşam bindiğimiz otobüste ya da servisteki yorgun yüzlere eklenmiyor mu bizim de yüzümüz?

Emekçi kadının durup düşünmek, sorgulamak için pek az vakti vardır. Öyle çok yük yüklenmiştir ki sırtına, bir kere geldiği bu dünyada kısacık yaşamını kimlerin belirlediğini, nasıl bir cendereye sıkıştırıldığını, kendisi ile aynı sorunlarla boğuşan ne çok emekçi kadın olduğunu pek az düşünür. Öyle bir koş-turmaca ile geçer ki hayatı, şöyle bir durup sorgulamaya fırsatı olmaz. Oysa bir kere sorgulamaya başladı mı ona normal gelen, “zaten böyle olur” dediği pek çok şeyin normal olmadığını, küçük bir azınlık tarafından topluma dayatıldığını görür. Şöyle derinden bir düşünsek aynı torna tezgâhından çıkmışçasına hepimizin “kaderinin” aynı şekilde yazıldığını görürüz. Bize biçilen rolleri oynamak zorunda bırakıldığımızı görürüz. Bir avuç azınlığın zevk ve sefa içinde yaşaması için insanlıktan çıkıp birer makineye dönüştürüldüğümüzü görürüz.

Elif Çağlı şiiirinde bu gerçeği anlatıyor. Her birimiz kendi dört duvarımızda sürdürüğümüz yaşamları “özel” hayat zannederken aslında

ne kadar “genel” bir hayat yaşadığımızı çok yalın bir dille gözler önüne seriyor. Ve böylesi bir yaşamın anlamını sorguluyor. Emekçi kadınlar olarak çifte sömürüye maruz kaldığımız bu düzende gelin biz de bu şiirin dizelerinde sorgulayalım hayatlarımızı.

Aynı zil sesleriyle uyanmak uykulardan

İki kara zeytin tanesi atıştırmak

Hep aynı yollardan geçmek mi yaşamak?

Bir masanın, bir tezgâhın başında tüketmek bir günü daha

Hep aynı otobüslerde yorgun yüzlere eklenmek mi?

Öyle değil mi gerçekten? Haftanın 5 ya da 6 günü her sabah işe ye-

Elif Çağlı “Böylesi yaşamak değil” diyor. Biz de öyle diyoruz. Yaşamak, yaşamanın anlamının farkına varmaktır. Sadece bugünü görmek değildir, geçmişini anlamaktır, geleceği güzelleştirebilmektir yaşamak. Yaşamak, bu düzenin çelişkilerinin, haksızlıklarının farkına varıp ona karşı dövüşmektir.

tişme telaşıyla çıkıyoruz evden. Her gün gittiğimiz yol aynı çileli yol değil mi? İster masa başında ister tezgâh başında, ne iş yapıyor olursak olalım günümüzün en verimli saatlerini patronu daha zengin etmek için harcıyoruz. Bütün gün patronlar için çalıştıktan sonra enerjimiz bitmiş vaziyette evlerimizin yolunu tutuyoruz. Akşam bindiğimiz otobüste ya da servisteki yorgun yüzlere eklenmiyor mu bizim de yüzümüz?

Ertesi gün çalışmak için gereken enerjiyi evde dinlenerek yerine koymak isteriz ama emekçi kadının çilesi evde de devam eder. Yemek, ev işi, çocuk derdi derken bir de bakar ki enerjisinin kırıntısı da yitip gitmiş. Sonra? Sonrası daha kötü ya. Günümüzün en güzel, en verimli saatlerini çalan patronların bizimle işi bitmemiştir daha. Çünkü insan düşünen bir varlıktır ve kendisine kalan zamanda içinde yaşadığı düzeni sorgulayabilir! O halde bu zamanını da çalmak gerek. Ona beynini uyuşturacak, hiçbir şeyi sorgulatmayacak bir araç gerek. Bu öyle bir araç olmalı ki hayallerini, isteklerini belirlemeli, onları oyalamalı, kendilerine ait olmayan dertleri, tasaları yüklemeli sırtlarına, onları borçlandırma pahasına sürekli satın almaya teşvik etmeli, erdemsizliği erdem, ahlâksızlığı ahlâk yapmalı! Elif Çağlı'nın kara kutu dediği televizyondur bu araç. Ve işte

patronlar için harcadığımız bir günün sonunda kara kutunun karşısında geçirdiğimiz saatleri de yine onların düzeni sürsün diye heba ederiz. Yaşamamızın tek düzeliği bizi rahatsız ettiğinde “yeni” bir şeyler isteriz. Yeni bir dolap, yeni bir mobilya, yeni bir giysi... Oysa bunların hiçbiri bizim hayatımızı yenilemez, bize yeni dostluklar, çıkarsız ilişkiler kazandırmaz. İşte böyle doğar, büyür ve sona erer yaşamlarımız.

Akşamlarında bir kara kutuda yitirmek mi anlamı?

Aynı saatlerinde yatıp gecelerin hep aynı şeylere uyanmak mı?

Çekilebilir kılmak için yaşamı, çekilmez şeylerin tuzağına kapılmak mı?

Erişmek varken dostlukların tadına,

bir eşyanın boş düşüyle oylanmak mı?

Elif Çağlı “Böylesi yaşamak değil” diyor. Biz de öyle diyoruz. Yaşamak, yaşamanın anlamının farkına varmaktır. Sadece bugünü görmek değildir, geçmişi anlamaktır, geleceği güzelleştirebilmektir yaşamak. Yaşamak, bu düzenin çelişkilerinin, haksızlıklarının farkına varıp ona karşı dövüşmektir. Ancak o zaman yaşamımız anlam kazanır, gerçek dostluklar kurar, çocuklarımız ve tüm insanlık için aydınlık bir geleceği var edebiliriz.

Değil be kardeşim değil,

Böylesi yaşamak değil.

Yaşamak, yeşermek bitkiler gibi,

Yaşamak, dönüşmek geleceğe.

Güçlü ellerle kavrayıp çelişkiyi

Birlikte dövüşüp, birlikte büyötmek geleceği.

Tanıklıklar'dan 12 Eylül Karanlığı

Bazen kitapların, sözlerin anlatamadığını bir şiir anlatır. Öyle şiirler vardır ki her mısrası yüreklerimize işler, şairin acısını da, öfkesini de, sevincini de iliklerimize kadar hissederiz. Öyle şairler vardır ki toplumun acısını kendi acısı, sevincini kendi sevinci bilir. Mutluluğunu toplumun mutluluğundan ayrı düşünmez. İşte Hasan Hüseyin Korkmazgil böyle bir şairdir. Kendisini emekçilerden ayrı düşünmez, emekçilerle birlikte nefes alır, şiirlerinde onların acısını, mücadelesini, coşkusunu anlatır. O yüzden onun şiirleri bizi bir başka etkiler, içimize işler. Her mısrasında kendimizi, geçmişimizi buluruz. Tıpkı Tanıklıklar'dan şiirinde olduğu gibi...

Tarih 12 Eylül 1980. Saat sabaha karşı 4 suları. Bütün sokaklar askerlerle kuşatılmış durumda. TRT radyosunda faşist cuntanın darbe bildirisi okunuyor. Ardından sabah 05.30'da sokağa çıkma yasağı ilan ediliyor. Yoksul işçi evleri, öğrenci evleri, devrimcilerin evleri kapılar, pencereler kırılarak basılıyor. Postal izlerinin kirlettiği evlerde onur ayaklar altına alınıyor. Hasan Hüseyin Korkmazgil'in şiiri çok daha önce yazılmış olsa da sanki o anları anlatıyor.

*Girdiler kapılardan
Girdiler pencerelerden
Mektuplardan kitaplardan telefonlardan
Girdiler kirlettiler ve gecemizi
Girdiler ağrıttılar ve gündüzümüzü
Girdiler
Kirlettiler
İnsan onurumuzu*

Aynı gün saat 13.30'da Kenan Evren'in darbe konuşması yayınlanıyor

TRT’de. “Halkın refah ve huzuru için, kendi kendini kontrol edemeyen demokrasiyi sağlam temellere oturtmak” için darbe yapıldığını söylüyor faşist cunta lideri. Sonra da “Kötü niyetli birçok kişi ve kuruluşlar sizlere yalanlar düzerek, bunun aksini söyleyebilecekler ve menfi propagandalara başvurabileceklerdir” diyerek bunlara inanılmamasını salık veriyor. Ardından trajikomik bir şekilde “mutlu ve aydınlık yarınlar” dileyerek bitiriyor konuşmasını. Oysa bu konuşmanın ardından toplumu mutlu ve aydınlık değil, kanlı ve karanlık günler beklemektedir.

Peki, refah ve huzur için yapıldığı iddia edilen darbe gerçekte kime karşı, kimin için yapıldı? 70’li yılların ikinci yarısı Türkiye’de işçi sınıfının mücadelesinin yükseldiği yıllardı. Sendikali işçi sayısının her geçen gün arttığı, her yerde grev ve direnişlerin yaşandığı, işçilerin sosyalist parti ve derneklerde örgütlendiği bu yıllarda patronlar işçilerin haklarını gasp etmek istedikleri halde hiçbir şey yapamıyorlardı. İşçiler örgütlüydüler ve patronların her saldırı girişimini püskürtmeyi başarıyorlardı. Patronların sömürü çarkları tehlikedeydi. Bunları düşünmek bile onlara ecel terleri döktürüyordu. İşte bu yüzden bu kanlı darbeyi tezgâhladılar. Darbeyi tezgâhlayanlar acımasız oldukları kadar korkaktılar da. Kenan Evren, darbe sabahı işçi sınıfının sokağa çıkmasından ne kadar çok korktuklarını darbeden yıllar sonra itiraf etmişti. İşçi sınıfının gücünden korkuyor, korktukça acımasızlaşıyor, çirkinleşiyor, insanlıklarını yitiriyorlardı.

*İnsan yüzü güzeldir
Çirkindi bunlarınki
İnsan yüzü sıcaktır
Soğuktu bunlarınki
Elleri el değildi
Eli andırıyordu
Gözleri göz gibiydi*

*Bakışsızdılar
Göşe benzer bir kafesti taşıdıkları
İçinde yürek yoktu*

Hem işçi sınıfından korkuyorlardı hem de onun örgütlerinden. Sosyalistlerden, devrimcilerden, gençlerden korkuyorlardı. Bir o kadar da kin duyuyorlardı. Darbe olduğunda ilk iş bütün dernekler, partiler, sendikalar kapatıldı. Grevler, direnişler yasaklandı. Yüz binlerce insan gözaltına alındı, binlercesi tutuklandı. On binlerce kişi işkence gördü, yüzlercesi işkencede hayatını kaybetti. On binlerce işçi kara listelere alınarak bir daha iş bulamaz hale geldi. 30 bin kişi siyasi mülteci olarak yurtdışına gitti. Gençecik insanlar idam cezası verilerek asıldılar. Asılanlardan biri de henüz 17 yaşındaki fidan Erdal Eren'di. Bütün bunlar olurken korkakların başı TİSK başkanı Halit Narin “şimdi gülme sırası bizde” diyordu.

*Çirkindiler
Korkaktılar
Yarınsızdılar
Geldiler itilerek
Girdiler irkilerek
Kararttılar gecemizi
Isırdılar karanlıkta
Kanattılar türkümüzü
Kırdılar çiçekli dallarımızı
Tükürdüler içine ekmeğimizin*

İşçi sınıfını ve devrimci hareketi ezip geçen faşist darbenin üzerinden tam 36 yıl geçti. Ne yazık ki bu 36 yılda örgütsüz işçi sınıfı kaybettiği ekonomik ve sosyal haklarını geri almayı başaramadı. Bugün nüfus 1980 yılının neredeyse iki katına ulaşmışken sendikali işçi sayısı tam tersi yönde yarı yarıya azalmış durumda. İş cinayetleri, taşeronlaştırma, uzayan iş saatleri, düşük ücretler, sendikasızlaştırma almış başını gidiyor. Hükümet OHAL bahanesiyle çıkardığı Kanun Hükmünde Kararnamelerle işçi sınıfının zaten zayıf olan örgütlü mücadelesini engellemeye çalışıyor. 80 darbesini yapanlar işçi sınıfı karanlıktan hiç çıkmasın istiyorlar. Yarınlar sadece kendilerinin olsun istiyorlar. Ama bunu ilelebet başaramayacaklar. İşçi sınıfı eninde sonunda karanlığı yırtarak aydınlık yarınlara çıkacak. İnsanlığı karanlığa mahkûm edenlerin yarınları olmaz çünkü.

*Yoktu yarınları onların
Çünkü onlar
Suç taşıyan sandık gibi
Karanlıktılar.*

Umudun Şiirleri

Yazılı tarih, aynı zamanda sınıflar arası mücadelelerin de tarihidir. Ezilen ve sömürülen emekçilerin, ezen egemen sınıflara karşı verdiği mücadelelerle doludur tarih. İşçi sınıfının da geçmişi mücadelelerle doludur. Hep daha iyiyi, daha güzeli düşleyerek, umut ederek ayağa kalktık, sömürücü iktidarları yıktık, yenildik ve yine ayağa kalktık. Yoksulluktan, savaşlardan, bizi bitirip tüketen kölece çalışma koşullarından kurtulmak istedik. Kimsenin kimseyi sömürmediği, savaşların olmadığı, sevdiğimizle birlikte mutlu bir yaşam düşledik. Bizi ezenlerin baskısı altında karanlık yıllar geçirdik. Yine de umut, zamanı gelince filizlenmeyi bekleyen bir tohum gibi hep saklı kaldı yüreklerde. O yüzden en karanlık dönemlerde dahi direnenler, mücadele edenler hep oldu. Umut tohumu kimi zaman devrimlerle yeşerdi. En çaresiz, en karamsar anlarda bile umut kaybolmaz. O umuttur çünkü yarını kurma gücü veren. O umuttur gelecek güzel günler için mücadele etme isteği veren. Kimi zaman şarkılarda, türkülerde dile geldi umut, kimi zaman şiirlerde. Dünyanın her yerinde mücadele ve umut türküleri, şiirleri yazıldı. Direnç şiirleri, mücadele şiirleri, umut şiirleri yüreklerde iz bıraktı, yaralara merhem oldu. Hasan Hüseyin şiirin yüreklerdeki yerini şöyle anlatır dizelerinde:

*göz gözü görmez olmuş
tek bir ışık bile yok
yürek bir yaralı şahindir
döner boşlukta
belki bir şiir
bir şiir kırıntısı
çalar kapımızı umutsuz karanlıkta
yoklar yüreğimizi
eğilir yaramıza
dağıtır korkumuzu...*

Karanlık toplumsal dönemleri tasvir eden sosyalist şairler, hep aydınlığa çıkma umudunu dile getirdiler şiirlerinde. Bertolt Brecht, Pablo Neruda, Nâzım Hikmet, Hasan Hüseyin, Adnan Yücel, Ahmet Arif ve daha nicele-ri... Onlar işçi sınıfının, emekçilerin vicdanı oldular; daha güzel bir dünya için yüreğini ortaya koyanların, acılara, baskılara göğüs gerenlerin sesi ol- dular.

Meselâ Nazım Hikmet, İkinci Dünya Savaşında bombalar altında ölüm-leri, açlıktan kırılmayı, faşizmin acımasızlığını, işkencelerini anlattığı şiirine Umut adını vermiştir! Yüreklerle bir hançer gibi saplanan acımasızlığı çok çarpıcı bir şekilde dile getirdiği şiirinin sonunda “Hiç umut yok mu?” diye sorar ve şöyle bitirir şiirini: “Umut insanda!”

Nazım Hikmet dünyanın değişeceğine, kara günlerin bir gün geride ka- lacağına hep umutla bakmıştır. Çünkü toplumun değiştirilebilir olduğunu bilmektedir. Sömürüyü ve savaşı ancak işçi sınıfı değiştirebilir. İşte bu yüz- den şöyle der:

*Türkiye işçi sınıfına selâm!
Selâm yaratana!
Tohumların tohumuna, serpilip gelişene selâm!
Bütün yemişler dallarınızdadır.
Beklenen günler, güzel günlerimiz ellerinizdedir,
haklı günler, büyük günler,
gündüzlerinde sömürülmeyen, gecelerinde aç yatılmayan,
ekmek, gül ve hürriyet günleri.*

Alman şair Bertolt Brecht yaşamında iki büyük dünya savaşı gördü. Hit-ler faşizminin hedefi haline geldi. Savaşın yarattığı yıkımı, acıları, ölümleri görmesine rağmen umudunu hiçbir zaman yitirmedi. Savaşı ancak bütün dünyanın emekçilerinin birleşerek durdurabileceği inancını şiirlerinde dile getirdi:

*Sizsiniz uluslar, kaderi dünyanın.
Bilin kuvvetinizi.
Bir tabiat kanunu değildir savaş,*

*Barişsa bir armağan gibi verilmez
insana:*

*Savaşa karşı
Bariş için*

*Katillerin önüne dikilmek gerek,
“Hayır yaşayacağız!” demek için
İndirin yumruğunuzu suratlarını!
Böylece mümkün olacak savaşı önlemek.*

Türkiye’de iktidar sahipleri 12 Eylül 1980’de kanlı, faşist bir askeri darbe yaptılar. Binlerce mücadeleci işçi işten atıldı, kara listelere alındı. Sendikalar kapatıldı, grevler yasaklandı. Sosyalistler tutuklandı, işkence gördü. Bu darbeye egemenler, o zaman için işçi sınıfının mücadelesini ezmeyi başardılar. Peki ya yeniden ayağa kalkılacak günler için gerekli olan umudu ve inancı? İşte bunu başaramadılar ve yüreklerde saklı kalan, yarınlar için direnme umudu şiirlerde dile geldi:

*Saraylar saltanatlar çöker
Kan susar bir gün
Zulüm biter.
Menekşeler de açılır üstümüzde
Leylaklar da güler.
Bugünlerden geriye,
Bir yarına gidenler kalır
Bir de yarınlar için direnenler..*

Yeryüzü Aşkın Yüzü Oluncaya Dek şiirinde Adnan Yücel, ezenlerin egemenliğinin elbet biteceğini, direnenlerinse hiç tükenmeyeceğini böyle anlatıyordu. Darbeden sonra yaşanan karanlığa bakıp umudunu yitirenler de vardı elbet. Aynı şiirinde onlara da sesleniyordu Adnan Yücel:

*Ey her şey bitti diyenler
Korkunun sofrasında yılgınlık yiyenler
Ne kırlarda direnen çiçekler
Ne kentlerde devleşen öfkeler
Henüz elveda demediler*

*Bitmedi daha sürüyor o kavgaya
Ve sürecek yeryüzü aşkın yüzü oluncaya dek.*

1980 darbesinin karanlığına, yaşattığı acılara karşın aydınlık yarınların mutlaka geleceği inancını Elif Çağlı, Yarın şiirinde şöyle dile getirir:

*Kuşkusuz bu gece sonsuza dek uzamaz
Bir yerde biter, bitmelidir
Acılar bir ömür sürmez
Bir gün sevinçle değişmelidir*

*Bu denli kahırla yüklendiysek
Kuşkusuz hep böyle gidecek değildir
Hayır, böyle olmaz bir ömür boyu
Yarın gelecek gelmelidir!*

*Yarın...
Şu gece
Şu kahır
Kadar gerçek
Şu buhar damlası kadar hayal
Şu koca dağlar kadar ırak
Ve şu katı toprak kadar yakın
Bugünden farklı bir gün
Yarın...
Ne gece
Ne kahır
Ondan güçlü değildir
Hayır!*

Sömürü düzeni var oldukça ona karşı mücadele de olacak. Hiçbir sömürü düzeni sonsuza kadar ayakta kalamaz. Kendileri için, çocukları için mutlu bir gelecek özlemi duyan emekçiler, her seferinde ayağa kalkacaklar. O yüzden bize umutsuzluk yaşamaz.

Sömürü Düzeninin Kefenini Dokuyanlar!

*Gözler kupkuru, yaş yok gözlerde bir damla
Oturmuşlar tezgâhları başına diş bilerler
Dokuruz kefenini senin hey Almanya Almanya
Dokuruz sana bir yuf bir yuf daha bir yuf daha
Dokuruz ha dokuruz dokuruz ha dokuruz dokuruz ha*

1840'lı yıllarda Almanya'da sanayi yeni gelişmekteydi. Sanayi bölgelerinin önemli bir kenti de Silezya'ydı. Silezya'daki tekstil fabrikalarında 20 farklı ulustan kadın, erkek, çocuk 40 bin işçi çalışıyordu. Gözünü kâr hırsı bürümüş Alman burjuvazisi dokuma işçilerini korkunç koşullara mahkûm ediyordu. Öyle bir sömürü vardı ki, küçücük çocuklar bu fabrikalarda acımasızca çalıştırılıyorlardı. Oyun çağındaki bu çocukların bedenleri çalışma temposuna dayanamıyor ve çocuklar kısa zamanda ölüyorlardı. Patronlar, hatalı işlerin parasını işçilerden kesiyor, ücretleri düşük tutuyor, geç veriyorlardı. Gün doğumundan gün batımına kadar çalışan, gözlerinin nurunu güzel ve pahalı kumaşlara akıtan dokuma işçileri, üzerlerine giyecek kıyafet bile alamıyorlardı. İşçiler, ev denilemeyecek kadar izbe, rutubetli, güneş görmeyen, kokudan durulmayan barınaklarda yaşamaya mahkûm edilmişlerdi. Silezyalı işçiler yiyecek ekmek bulamıyor, kokmuş at eti yemek zorunda bırakılıyorlardı.

Silezyalı dokuma işçilerinin mücadelesini canlandıran “The Weavers” filminden bir kare.

İşçilerin ücretlerini ödemeyen bir tekstil patronu, açlık nedeniyle ayaklanan işçilere çim yemelerini öneriyordu. Dayatılan bu koşullar işçilerin görünmez olan düşmanlarını görmelerini sağlıyor, patronlara ve krallara öfke duymalarına neden oluyordu. Silezyalı dokuma işçileri bilinçleniyor, içinde buldukları koşulların nedenini anlamaya başlıyorlardı. Yaşadıkları kader değildi. Suçlu patronlar sınıfıydı ve patronlar sınıfının sömürü düzeni yıkılmalıydı. Silezyalı işçiler ayaklandılar. Heinrich Heine şiirleriyle işçi sınıfını anlatan bir şairdi ve yoksul dokuma işçilerinin sömürüye karşı mücadelesinden çok etkilenmişti. İşçilerin öfkesini ve mücadelesini mısralara döktü.

*Dokuruz ha dokuruz senin sonunu dokuruz gece gündüz
İnleyen tezgâhlarda mekiklerimiz savrula savrula
Sana kefen dokuruz ey koca Almanya sana kefen dokuruz!
Dokuruz sana bir yuf bir yuf daha bir yuf daha!*

1844 yılında hakları için, insanca bir yaşam için ayağa kalkan Silezyalı dokumacılar, işçilerin gücünü patronlara göstermişlerdi. İşçilerin bu mücadelesi karşısında korkuya kapılan patronların imdadına Kral yetişmişti. Kral, askeri birlikler göndererek, üzerlerine ateş açtırarak işçilerin mücadelesini bastırmaya çalıştı. Bu durum karşısında, o güne kadar ülkelerinin kralına güvenen, boyun eğen işçiler gitmiş, yerine gerçekleri gören ve hakını arayan işçiler gelmişti.

*Yuf o krala, zenginlerin adamına
Halkın yoksulluğuna hiç aldırmayan o krala
Bir de soyar bizi varana dek son kuruşumuza
Kurşunlatır köpekler gibi sokak ortasında bizi
Dokuruz ha dokuruz dokuruz ha dokuruz dokuruz ha!*

Silezyalı dokumacıların bu başkaldırısı, Almanya'da sonraki yıllarda başlayacak olan işçi mücadeleleri için bir kıvılcım olmuştu. İşçi sınıfı sadece Almanya'da değil dünyanın birçok ülkesinde zalimlere karşı ayağa kalkmış ve örgütlü gücünü göstermiştir.

Bugünün işçileri olan bizler de karanlık bir süreçten geçmekteyiz. Bu nedenle geçmişin işçi kuşaklarının mücadelesi bizlere umut veriyor. Bizler de koşullar ne kadar zor olursa olsun, karamsarlığa düşmeden patronlar sınıfına karşı mücadele ilmeklerini sabırla dokumaya devam edelim. Şunu unutmayalım ki gün gelecek; dünya işçi sınıfı, sömürenlerin sonunu, örgütlü gücüyle dokuyacaktır!

Çocuklar Öldürülmesin Şeker de Yiyebilirsiniz!

Egemenlerin dünyayı yıkıma sürükleyen paylaşım ve rekabet savaşları devam ediyor. Güzelim dünya milyonlarca insan için adeta bir cehennem. Birinci Dünya Savaşı 18 milyon insanın katledilmesiyle sonuçlanırken, İkinci Dünya Savaşı 70 milyonla bu sayının fersah fersah ötesindeydi. Ancak ne var ki dökülen bunca kan kapitalistlerin paylaşım savaşını engellemeye yetmedi. Milyonlarca ölü, milyonlarca sakat, milyonlarca acılı insanın varlığı talan savaşlarını durdurmaya yetmedi. Bugün Ortadoğu yanıp kavruluyor. Üstelik alevler çok uzaklara, Pasifik sularına kadar yayılmak üzere.

Pasifik Okyanusu'nun halkları emperyalist savaş nedeniyle geçmişte de çok büyük acılar çektiler. İkinci Dünya Savaşının sonlarına gelindiğinde ABD, dünyanın efendisi olduğunu göstermek için harekete geçmişti. Rakiplerine ve özellikle de Sovyetler Birliği'ne gözdağı vermek için 6-9 Ağustos 1945'te Japonya'ya atom bombaları attı. Hiroşima ve Nagazaki'de birkaç saniye içinde on binlerce insan öldü. Ot, çiçek, ağaç, kelebek, karınca... canlı olan ne varsa kavruldu, yok oldu. Kavurucu bir radyasyon her şeyi yaktı, tüm nefesleri, bulutları, toprağı ve suyu zehirledi.

İşçi sınıfının şairi Nâzım Hikmet, yaşanan tarifsiz acıların yükünü yüreğinde hissetti, bu acıları dizelerinde dile getirdi. Egemenlerin çıkar savaşlarıyla kaderi belirlenen, yaşamı elinden alınan minicik çocukları anlattı:

*İşler atom reaktörleri işler
Yapma aylar geçer güneş doğarken
Ve güneş doğarken ölür bir çocuk*

*Ölür bir Japon çocuğu Hiroşima'da
On iki yaşında ve numaralı
Ve ne boğmacadan ne menenjitten
Ölür bin dokuz yüz elli sekizde
Ölür bir Japon çocuğu Hiroşima'da
Dokuz yüz kırk beşte doğduğu için*

Böylesi bir felaket daha önce ne görülmüş, ne duyulmuş ne de yaşanmıştı. Bombanın patladığı alanda sıcaklık 4 bin dereceye çıkıyordu. Bu ısı, saniyeler içinde bombanın düştüğü yerden 5 kilometrelik bir alana yayılıyor, önüne çıkan her şeyi kavuruyordu. Canlı, cansız her şey artık yalnızca küldü. Üç gün aradan sonra sıra Nagazaki'ye gelmişti. Nagazakilileri de aynı son bekliyordu. İki kente atılan atom bombalarıyla 300 bin insan hayatını kaybetti. Daha da fazlası sakat kaldı. Milyonlarcası ise dinmek bilmeyen acılara mahkûm edildi. Hayatta kalanlar çürüyüp dökülen etlerinin acısını çektiler. Bombaların atıldığı kentlerde yıllarca bir tutam ot bile bitmedi. On yıllar sonra bile doğan çocuklar radyasyonun etkisiyle genetik bozukluklarla doğdular. Sakatlıklar, kanser vakaları önlenemez bir şekilde artıyor, insanlar her gün ağır ağır ve büyük acılar çekerek ölüyordu. Denizlerdeki balıklar bile artık zehirdi. Japon balıkçılarının türküleri pırıl pırıl mavi sulardan yayılan ölümü anlatıyordu.

*Balık tuttuk
Yiyen ölür
Elimize deęen ölür.
Tuzla, güneşle yıkanan
Bu vefalı, bu çalışkan
Elimize deęen ölür.
Birden değil, ağır ağır,
Etləri çürür, dağılır.
Elimize deęen ölür...*

Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarının ardından kapitalistler bir daha böylesi yıkımların asla yaşanmayacağı yalanını söylediler yıllarca. Ancak söyledikleri yalanların ortaya çıkması çok uzun sürmedi. Emperyalist güçler bölgesel çatışmalarla yeni katliamlar gerçekleştirirken, bir yandan da Üçüncü Dünya Savaşının fitilini ateşlediler. Kendi aralarında imzaladıkları sözde “silahsızlanma” anlaşmalarını ikiyüzlüce her fırsatta gözümüze sokarken, kapalı kapılar ardında adeta nükleer silahlanma yarışına giriştiler. Tüm bunların sonucunda milyonları bekleyen ölümün adı atom ölümüdür artık. Ve kapitalistler doymuyorlar, yeni kurbanlar arıyorlar...

*Bir bulut vardı dünyada
İşi: öldürmekti yalnız...*

*Ve doymadı ve doymadı
Yeni kurbanlar arıyor.
Atom ölümüdür adı,
Karanlıkta bağıyor.*

Yeni nüfuz ve pazar alanları için emperyalist güçler dünyayı yeniden paylaşma yarışına girmişlerdir ve onlar için silahlanma çok önemli. İşçi sınıfı daha da yoksullaştırılıyor, kazanımlarına dönük saldırılar hız kesmeden devam ediyor, sağlık ve eğitim alanında bütçeler küçülüyor ama silahlanmaya ayrılan bütçe giderek büyüyor. Silah tekelleri, egemenler, hükümetler “savaş, savaş, savaş” diyor. Yoksul emekçi halklarsa dünyanın dört bir tarafında güne patlama ve çatışma haberleriyle uyanıyor. Emperyalist savaşın alevlerinden kaçan insanların, çocukların cansız bedenleri vuruyor kıyılara. Onların acıları boğazımızda düğümlemiş bir yumru oluyor. Daha oyun çağındayken savaşın ne olduğunu öğrenmek zorunda kalan çocuklar doyusya şeker bile yiyemeden göçüp gidiyorlar emperyalistlerin kâr hırsı uğruna.

*Benim sizden kendim için
Hiçbir şey istediğim yok.
Şeker bile yiyemez ki
Kâğıt gibi yanan çocuk.
Çalıyorum kapınızı,
Teyze, amca, bir imza ver.
Çocuklar öldürülmesin
Şeker de yiyebilirsiniz*

Nâzım Hikmet bu dizeleri yazdığı anda takvimler 1956’yı göstermekteydi. Aradan geçen 61 yıl içinde işçi-emekçi sınıflar kadınıyla, erkeğiyle, çocuğuyla aynı kadere defalarca mahkûm edildi. Sayısız kez toplu kıyımlardan, katliamlardan geçirildi. İşçi sınıfı için hem çalışma hayatını hem de yaşamı cehenneme çeviren, dünyayı ve insanlığı yok oluşa sürükleyen kapitalist sistem, işçi sınıfına acı ve kederden başka ne verebilir ki? Aynı acıların yaşanmaması için, emperyalistlerin kanlı planlarını bozmak için tek çıkar yol işçi sınıfının örgütlenmesi, birlikte hareket etmesidir. Nâzım ustanın dediği gibi, gelin hep birlikte savaş canavarını yok etmek ve barışı yeryüzüne hâkim kılmak için savaş cengine girelim.

*Büyük bir birlik kuralım,
Canavarı susturalım.
Savaş cengine girelim,
Canavarı yok edelim.*

Bu cenk, işçi sınıfının sömürü sistemi kapitalizmi yıkmak üzere girişeceği bir cenktir!

Grev Hakımı İsterim!

İktidar grevi bir “tehdit” olarak görüyor ve işçiler daha greve çıkmadan grev yasağıyla karşı karşıya kalıyorlar. Son dönemde metal, cam, banka, sağlık gibi işkollarında işçi grevleri, hükümet tarafından yasaklandı. Patronların yüreğine su serptiği bir konuşmasında Erdoğan grevle ilgili şöyle konuştu: “Soruyorum, iş dünyasında herhangi bir sıkıntınız, aksamanız var mı? Biz göreve geldiğimizde Türkiye’de OHAL vardı ama bütün fabrikalar grev tehdidi altındaydı. Ama şimdi grev tehdidi olan yere biz OHAL’den istifade ederek anında müdahale ediyoruz. Diyoruz ki hayır burada greve müsaade etmiyoruz çünkü iş dünyamızı sarsamazsınız. Bunun için kullanıyoruz biz OHAL’i.” Erdoğan grev “tehdidini” ortadan kaldırmakla övünürken açık açık patronlara arka çıkıyor. İşçileri patronlar karşısında güçsüz ve çaresiz bırakmak istiyor. Grev hakkı olmadan işçilerin patronlar karşısında pazarlık şansı yoktur. Bu nedenle geçmiş işçi kuşakları grev hakkı için mücadele etmiş ve bu meşru hakkı yasalara da geçirmişlerdir.

Türkiye işçi sınıfı Osmanlı’nın son dönemlerinden başlayarak bu güne kadar çok zor koşullarda grevler düzenledi. Tersane, tramvay, dokuma gibi işkollarında gerçekleşen grevlerin kimini kazandı, kimini kaybetti. Her grev işçilerin mücadele tarihine yazılmış bir deneyimdir. İşçiler daha örgütlü, daha bilinçli mücadele etmeyi öğrenirler grevlerde. Boşuna dememişler grevler işçi sınıfının mücadele okuludur diye! İşte bu grevler, yani işçile-

rin-üretenlerin mücadelesi şairleri de etkilemiştir. Grev kelimesi şiirlerde yaratıcı bir imgeye dönüşmüştür. Elbette her şair grevi yazmadı, yazamazdı. Çünkü grev üzerine yazmak taraf olmaktır. Yüzünü sömürülen, aşağılanan yoksul işçilere dönmektir. Örgütlendiklerinde geleceği onların kuracağını bilmektir. Egemenlerin baskılarına boyun eğmemektir. O nedenle az ama öz oldu grev şiirleri.

Stop!

Fren!

Zıkk!

Dur-du!

Amele

Başparmağını tele

Dokundurdu!.

Akümülatör, dinamo, motor, buhar, benzin

Elek-trik!

Tirrrrrrk!

Dur-du!

Yüksek tuğla bacalarda dumanlar donakaldı,

Koptu kayışlar!..

Nâzım Hikmet 1923 yılında bir dergide yayınladığı “Grev” adlı şiirinde fabrikaları böyle betimliyordu. Grev daha ilk anda sessiz ve hareketsiz bir atmosfere neden olur. Bu sessizlik işçilerin “artık yeter” çığlığıdır. Fırtınanın başlangıcıdır. Gerçekten de grev hayatı durdurabilir. Her şey işçinin elinin şaltene uzanmasıyla bir anda duruverir. Artık işçi için grevden başka bir çıkar yol yoktur. Sıra kozların paylaşımına gelecek, taraflar bütün örgütlülüğüyle meydana çıkacak, kazanan ve kaybeden grevin sonucunda belli olacaktır. Daha kararlı olan, daha örgütlü olan kazanacaktır.

1963 yılında İstanbul’da Kavel Kablo fabrikasında işçiler, el konulmak istenen haklarını korumak için greve çıkarlar. Oysa kanunlarda grev yasaktır. Buna rağmen Ocak ayının soğuk günleri grev ateşiyle ısınmaya başlar. İki ay boyunca grev bayrağını dik tutan işçiler bütün taleplerini patrona kabul ettirirler. Üstelik grev yasağını delen işçiler, Türkiye işçi sınıfına da grev hakkını armağan ederler. Grev hakkı yasalara geçer. “Kavel yasası” olarak anılan yasayla meşru, fiili bir hak olarak kullanılan grev, yasal bir hak olarak da tanınır. Kararlı ve örgütlü işçiler grevin ne denli önemli bir mücadele aracı olduğunu ortaya koymuştur.

İşime karım dedim

Karıma Kavel diyeceğim

Ve soluğum tükenmedikçe bu doyumsuz dünyada

Güneşe karışmadıkça etim

*Kavel grevcilerinin türküsünü söyleyeceğim
Ve izin verirlerse Kavel Grevcileri,
İzin verirlerse İstinyeli emekçi kardeşlerim,
İzin verirlerse Kavel Grevcileri,
Ve ben kendimi tutabilirsem eğer, sesimi tutabilirsem
O çoban ateşinin yandığı yerde, Kavel'de,
O erkekçe direnilen yerde, Kavel'de
Karın altında nişanlanıp dostlarımın arasında
Öpeceğim nişanlımı Kavel kapısında
Ve izin verirlerse İstinyeli emekçi kardeşlerim
İzin verirlerse Kavel Grevcileri
İlk çocuğumun adını Kavel koyacağım*

Şair Hasan Hüseyin, Kavel işçilerinin mücadelesine adadığı şiirinde “Kavel”i artık bir fabrika ismi olmaktan çıkarmış, direnen, mücadele eden ve hakkını alan işçi imgesine dönüştürmüştür. Grev öyle önemlidir ki “işime, karıma Kavel diyeceğim, ilk çocuğumun adını Kavel koyacağım” der şair. Grev bir işçinin hem kendisinin hem ailesinin hem de ait olduğu sınıfın haklarını koruyup geliştireceği bir hakttır. Greve çıkan işçi büyük işçi sınıfı ailesinin bir parçası olduğunu görür ve yalnız olmadığını anlar. Kendine ve sınıfına duyduğu güven kat be kat artar. Zaten grevin sırrı burada yatar: Grev işçiyi eğiten bir okuldur, işçinin kendine, sınıfına ve haklı davasına duyduğu güvenin büyümesidir. Grev işçilere cesaret verir.

Atilla İlhan “Grev” şiirinde işçilerin birlikten gelen cesaretini ve grev hakkına sahip çıkma larını anlatır:

*Oy bilesin ki ben haa
Taş döven demir döven
Oy bilesin ki ben haa
Toz toprak içinde şanlı
Sıfatım kat’i çopur
Ellerim mağrur yağlı
Oy bilesin ki ben haa
Yerden cevahir söken
Zincirin yitirmiş dev
Erkân üzredir feryadım
Grev hakkımı isterim
Grev hakkımı isterim
GREV!*

12 Eylül 1980 askeri darbe-

sine dek birçok grevde işçiler, böyle tok bir sesle grev hakkına sahip çıktılar. 15-16 Haziran Büyük İşçi Direnişi, MESS Grevleri, DGM Direnişleri ve daha nice mücadelelerde işçiler sınıflarına yaraşır kararlı bir tutum aldılar. Bu mücadeleler sayesinde Türkiye işçi sınıfının ekonomik kazanımları da demokratik hakları da ilerledi. Toplum daha güzel bir gelecek ümidi ve bu geleceği mücadeleciler işçilerin yaratacağı inancı sarıp sarmaladı. İşçi sınıfı artık toplumsal ilerlemenin lokomotifi olmuştu. Bu durum sanatçılara da ilham veriyordu. Sinemacılar, şairler, yazarlar, aydınlar işçi sınıfının mücadelesine destek vermekten, onun bir parçası olmaktan onur duyuyorlardı. İşçi sınıfının mücadelesini destekleyen sanatçılar, yaratıcılıklarını; egemenlerin toplumu çürütmesine, yozlaştırmasına, uyuşturmasına dur demek için kullandılar.

*dalga dalga büyü gel
grev grev yürü gel
kavgadan kaçmak olmaz
yüreğini al da gel*

İşçi sınıfından yana olanlar yüreklerini alıp gelmişti. Artan grevler, mücadelelerin çeşitlenip yaygınlaşmasını sağlamış ve toplum büyük bir örgütlenme seferberliğine girişmişti. İşte bu durum sermaye sınıfı için alarm zillerinin çalmasına neden oldu. Sermaye sınıfı ve ordu ele ele vererek 12 Eylül askeri faşist darbesini tezgâhladı. Darbenin daha ilk günlerinden itibaren grevler yasaklandı, işçi örgütleri kapatıldı. Grevlerde kazanılan tecrübe ve birikimin yeni işçi kuşaklarına aktarılmasının önü kesildi. Aktarma kayışları koptu. Bugün geldiğimiz aşamadaysa OHAL grevleri yasaklamak için tehdit olarak kullanılıyor. Bu durumun sonucu işçi sınıfı üzerindeki sömürü ve baskının artması, sermayenin kârının katlanarak büyümesidir.

Tarihin bu kesitinden de alınacak çok büyük bir ders var: Greve düşman olanları iyi tanımak ve grevi yasaklayanlara karşı öfkeyi bilemek gerek. Patronların ve hükümetin el ele vererek grevleri yasakladığını hiç ama hiç unutmamak gerek. Bilinçlenmeye, örgütlenmeye devam etmek gerek. Şunu çok iyi biliyoruz ki günü geldiğinde işçi sınıfı ayağa kalkacak ve sömürü düzenine “yeter” diyecek.

*Direnç çiçeğinin gülleri geç açar
Çatlattığı kayadan su gürül gürül akar
Kavgayı büyütüp öfkeyi bileyen
Ateşten bir yürek özgürlük isteyen
Yarını kuracak depremleri bekle
Umudun yitirme birliğini örgütle!*

Şiirlerle, Marşlarla 1 Mayıs!

İşçi sınıfının uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günüdür 1 Mayıs. Her yıl 1 Mayıs'ta işçiler yeni umutlarla, coşkuyla koşarlar alanlara. 1 Mayıs meydanları işçilerin halaylarıyla, şarkılarıyla, marşlarıyla, sloganlarıyla gürül gürül yankılanmaya başlar. Sömürsüz bir dünya, barış, kardeşlik, özgürlük, demokrasi isteyenler bir araya gelirler. 1 Mayıs'ın taşıdığı umut ve anlam, işçiler kadar şairlere de ilham vermiştir. Nice güzel şiir yazılmıştır 1 Mayıs hakkında.

Türkiye'de 1 Mayıs için ilk kez şiir yazan kadın şair Yaşar Nezihe Bükülmez'dir. 1 Mayıs 1923 yılında Aydınlık dergisinde çıkan 1 Mayıs şiirinde Bükülmez, işçilere şöyle seslenir: "Boynundan esaret bağını parçala, kes, at! Kuvvettedir hak/ Hakkı haksızlara anlat."

Osmanlı döneminde ilk 1 Mayıs, 1909'da Selanik'te kutlandı. O gün Türk, Yahudi, Bulgar, Sırp ve Rum işçiler birlikte meydanı doldurmuşlardı. O gün hem işçi sayısı azdı hem de işçi örgütleri henüz yeni kuruluyorlardı. Fakat işçiler mücadele ediyor, haklarını arıyorlardı. İşçilerin birlik, halkların kardeş olması gerektiğine inanıyorlardı. Alanları dolduran işçiler, Osmanlı topraklarında tüm halkların demokratik haklarının tanınmasını, savaşların ve sömürünün son bulmasını istiyorlardı. Nezihe Bükülmez de şiirinde 1 Mayıs günü iş bırakıp alanları dolduran işçilerin ne denli güçlü olduğunu anlatır:

Ey işçi!

Dün sen çalışırken bu cihan böyle değildi

Bak fabrikalar uykuya dalmış gibi şimdi.

Herkes yaya kaldı, ne tren var, ne tramvay

Sen bunları hep kendin için şan ve şeref say.

Bir gün bırakınca işi halk şaşkına döndü

Ses kalmadı; her velvele bir mum gibi söndü

Sayende saadetlere mazhar beşeriyet;

Sen olmasan etmezdi teali [yükselme] medeniyet.

Ey işçi!

Zenginlere pay verme, yazıktır emeğinden

Azm et de esaret bağı kopsun bileğinden

1923 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun yerine Türkiye Cumhuriyeti kuruldu. Ülkenin yeni egemenlerinin ilk işi işçi örgütlerini dağıtmak ve yasaklamaktı. Ama her şeye rağmen 1 Mayıs geleneği işçiler arasında yaşatılmaya çalışılıyordu. 1927'de yazılan bir 1 Mayıs marşında "Hoş geldin!/ Bir Mayıs işçinin günü/ Dağıt rüzgâr gibi gönülden gamı" deniliyor ve şöyle devam ediliyordu: "Yaşasın, yaşasın sekiz saat iş/ İş sekiz saat, uyku sekiz saat/ Sonra sekiz saat ders ve istirahat."

Baskı ve yasaklardan dolayı işçi hareketi 1960'lara kadar doğru düz-

gün canlanamadı. Lakin özellikle 1963 Kavel greviyle işçiler örgütlenmeye, haklarını almaya, olmadı fabrikaları işgal etmeye, yeni ve mücadeleci sendikalar kurmaya başladılar. İşçi sınıfının mücadelesi yükselirken, uzun aradan sonra, DİSK ve Maden-İş 1976 yılında 1 Mayıs'ın alanlarda kutlanması yaşağını söküp atacak bir adım attı. Taksim Meydanı 1 Mayıs'ta işçilere açıldı. Bir yıl sonra kutlanan 1977 1 Mayıs'ı son derece görkemli, kitlesel ve coşkulu oldu. Fakat işçilerin yükselen mücadelesinden korkuya kapılan sermaye sahipleri, kanlı bir provokasyon tertipletiler. Taksim Meydanındaki işçilerin üzerine ateş açıldı ve kargaşa yaratıldı. 37 işçi kardeşimiz hunharca katledildi. Ama işçi sınıfının davası için canını veren sınıf kardeşlerimiz unutulmadılar. Ruhi Su'nun yazıp bestelediği Şişli Meydanında Üç Kız adlı şarkı, her 1 Mayıs'ta işçilerin dilinde can buluyor:

*Beş yüz bin emekçi vardık
Taksim Meydanı'na girdik
Öyle bir İstanbul gördük
Sorular bir gün, sorular*

*Sabahın bir sahibi var
Sorular bir gün sorular
Biter bu dertler, acılar
Sararlar bir gün, sararlar*

Türkiye işçi sınıfının sömürsüz, savaşız, özgürlük ve barış dolu bir dünya umuduyla özdeşleşen 1 Mayıs Marşının sözleri ise Sarper Özsan'a aittir. 1974'te Maksim Gorki'nin Ana adlı romanının tiyatro gösterimi için yazılan 1 Mayıs Marşı, kısa zamanda tiyatro sahnesinden alanlara taşmıştır:

*Günlerin bugün getirdiği baskı zulüm ve kandır
Ancak bu böyle gitmez sömürü devam etmez
Yepyeni bir hayat gelir bizde ve her yerde*

*1 Mayıs 1 Mayıs işçinin emekçinin bayramı
Devrimin şanlı yolunda ilerleyen halkların bayramı*

*Yepyeni bir güneş doğar dağların doruklarından
Mutlu bir hayat filizlenir kavganın ufuklarından
Yurdumun mutlu günleri mutlak gelen gündedir*

*Günlerin bugün getirdiği baskı, zulüm ve kandır
Ancak bu böyle gitmez sömürü devam etmez*

*Yepyeni bir hayat gelir bizde ve her yerde
Gün gelir gün gelir zorbalar kalmaz gider
Devrimin şanlı yolunda bir kâğıt gibi erir gider*

İşçi sınıfının mücadele tarihi gösteriyor ki ekonomik, soysal ve demokratik haklar patronlar ve iktidar sahipleri tarafından bahşedilmemiştir. Sendika kurma hakkından oy kullanma hakkına kadar her şeyi işçiler mücadele ederek elde etmişlerdir. Bu mücadeleler, sömürsüz bir dünya özlemi içinde olan şairlerin, yazarların, müzisyenlerin eserlerine konu olmuştur, olmaya da devam edecektir. Başta Nazım Hikmet olmak üzere, Sabahattin Ali, Orhan Kemal, Hasan Hüseyin, Enver Gökçe, Ruhi Su, Erol Toy, Can Yücel, Adnan Yücel ve daha nice sanatçı, şair ve yazar, işçi sınıfının sömürsüz bir dünya mücadelesini eserlerine yansıttılar. Bu eserler insanlığa mal olmuşlardır ve asla unutulmayacaklardır. Hem bu eserlere hem de 1 Mayıs geleneğine sahip çıkmalı ve yaşatmalıyız!

GELENEKTEN GELECEĞE

UID-DER'LE MÜCADELEYE

